



ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ของธนาคารขยะรีไซเคิล บ้านค่านางรวຍ ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์และแนวทางการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวຍ 2) ศึกษาการบริหารจัดการและปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวຍ ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมกับนายกเทศมนตรีตำบลค่าน้ำแซบ ผู้จัดการธนาคาร ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคาร เจ้าหน้าที่บัญชี เจ้าหน้าที่คัดแยก เจ้าหน้าที่ซังน้ำหนักร เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และสมาชิก รวม 12 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวຍจัดตั้งโดยนายพคุณ นิลาดแย้ม นายสิริรัฐ ธิมาและนายเฉลิมพล ทัดเทียม เปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2554 จนถึงปัจจุบัน โดยเปิดทำการในวันที่ 20 ของทุกเดือน ตั้งแต่เวลา 06.00 น.-15.00 น. มูลเหตุในการจัดตั้งธนาคารขยะเกิดจากความต้องการให้คนในชุมชนจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนกันเอง โดยการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะ เห็นขยะเป็นทรัพยากรใหม่ที่มีค่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มทั้งยังเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ ทำให้ได้จากการบริหารงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวຍจะกลับคืนชุมชนในรูปแบบของสวัสดิการให้กับสมาชิกธนาคาร 2) ระบบการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ คล้ายกับธนาคารทั่วไปและปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารฯ ประกอบด้วย (ก) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านค่านางรวຍ มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันลงมือปฏิบัติงานและสมาชิกร้อยละ 85 มาประชุมทุกเดือน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 141 ครอบครัว (ข) ผู้นำและคณะกรรมการธนาคารฯ เป็นผู้มีจิตอาสา เสียสละเวลามาปฏิบัติหน้าที่ มีความศรัทธา มีความเชื่อมั่น จริงจังในการทำงานทั้งที่ไม่มีค่าตอบแทน(ค)การบริหารจัดการ มีการวางแผน การจัดการ การประสานงาน การควบคุมงานอย่างเป็นระบบคณะกรรมการทุกคนในธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวຍสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ทุกตำแหน่ง (ง) มีหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกที่ให้การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์และวิทยากร (จ) แรงจูงใจ มีสวัสดิการให้กับสมาชิก

คำสำคัญ ธนาคารขยะรีไซเคิล ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

หัวหน้าคณะวิจัย



พริมพรรณ จันทูมา
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ที่อยู่ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
123 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง
จ.ขอนแก่น 40002

Email : primpan2514@windowslive.com

Success Factors in the Recycling Bank of Kham Ngnang Ruay in Kham Nam Saep Sub-district, Warinchamrap District, Ubon Ratchathani Province

Abstract

The current study is a qualitative research study which investigates 1) the situation of the recycle bank in Kham Ngnang Ruay village of Kham Nam Saeb Sub-district, Warinchamrap district, of Ubon Ratchathani province; 2) examine the administration of the bank and its success factors. The process of data collection involves documentary research, in-depth interviews, discussions of focus groups, and observations of both participants and non-participants in the research. Twelve participants in the research included the mayor of Kham Nam Saep Municipality, the bank manager, the accountant, staff dealing with waste separation, staff working on weighing the waste, staff specializing in public relations and the members of the bank. We found that 1) The bank was founded by Mr. Noppakhun Chaladyaem, Mr. Sirirat Thima, and Mr. Chalermphon Thadthiem. It has been operated since July 20, 2011. It opens only on 20th of the month from 06.00 a.m. – 15.00 p.m. The needs to establish such a bank emerged from the needs of members of the community to deal with the environment of the community by themselves. Also members of the community want to raise awareness about environment by knowing how to reduce and separate waste. In this way, the community will eventually consider the waste as a newly valuable resource which can help to generate income for the community. At the same time, the community can protect the environment by doing this recycle activity themselves. The profits from operation of the the recycle bank will be returned to the community in a form of welfare for the bank members. We also found that 2) the administration system of the bank is similar to the administration of commercial or government banks.

Factors which lead to the success of the bank include these. a) There is participation from residents of the Kham Ngang Ruay community. They have taken part in the process of brainstorming, making decisions, planning and administering the recycle bank. Moreover, a number of the community members attend the bank's monthly meeting is at least 85% of the time. At present, there are 141 household members who are members of the bank. b) The leaders of the recycle project and the committee members of the bank are all volunteers who demonstrate the volunteer spirit and are dedicated to operating the recycle bank, even though they receive no pay from the bank. c) There is an effective and systematic administration from the point of view of planning, coordination and supervision. Every member of the bank is able to handle any of the responsibilities needed for the operation of the bank. d) There are both external and internal allied organizations which support the bank by providing it with materials, tools and staff members. e) There is an incentive in the form of community welfare for the members of the recycle bank.

Key words: recycle bank and success factors



Head of Research Team



Primphan Chanthuma

College of Local Administration,
Khon Kaen University

Address : Khon Kaen University,
123 Mittraphap Rd., Muang,
Khon Kaen 40002

Email : primpan2514@windowslive.com

บทนำ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันนั้นมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมายในชีวิตประจำวันกิจกรรมส่วนใหญ่ มักจะมีการอุปโภคและบริโภคทำให้มีวัสดุเหลือใช้ และไม่เป็นที่ต้องการสิ่งเหล่านี้ก็จะถูกทิ้งไปในรูปของขยะ ซึ่งในอดีตการทิ้งขยะโดยที่มิได้มีการจัดการใดๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหากระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแต่ประการใด เพราะจำนวนประชากรมีไม่มากนักที่อยู่อาศัยก็ไม่แออัดหนาแน่น พื้นที่ว่างยังมีมากพอที่จะรองรับขยะได้

ปัญหาขยะมูลฝอยนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อันเนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทุกวัน มาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น การพัฒนาประเทศที่มีอย่างต่อเนื่องรวมทั้งผลิตเทคโนโลยีใหม่ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดวัสดุเหลือใช้และกลายเป็นขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย การจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหามลพิษที่สำคัญและมีความเร่งด่วนที่ต้องการแก้ไขเนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นแปรผันตามจำนวนประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีขีดจำกัดในการบริหารจัดการอันเนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านและขาดกฎระเบียบมาตรการการควบคุมหรือหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายแม่บทที่ชัดเจนจึงยากต่อการปฏิบัติให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันซึ่งการที่ปริมาณขยะมูลฝอยมีจำนวนมากขึ้นในแต่ละวันส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์และความ

สะดวกสบายในการบริโภคแบบทิ้งๆขว้างๆในลักษณะการใช้ครั้งเดียว ทำให้มีวัสดุที่ยังมีประโยชน์ปะปนมากับขยะมูลฝอย และจากการหาวิธีที่เหมาะสมในการกำจัด เกิดเป็นขยะกองโตที่ไม่สามารถกำจัดได้ทัน การกำจัดขยะมูลฝอยในปัจจุบันมีหลายทางเลือก แต่ละทางเลือกมีข้อจำกัดที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณใกล้เคียงจะเห็นได้ว่าขยะมูลฝอยที่เกิดจากเราเพียงเล็กน้อยสามารถก่อให้เกิดผลกระทบด้านอื่นๆ อีกมากมาย ดังนั้น แนวทางหนึ่งในการลดปัญหาคือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยให้เหลือไปสู่การกำจัดน้อยที่สุด และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย(ณรงค์ เลาลงกรณ์. 2547:1)

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรบริโภคของคนไทยที่มีอุปนิสัยบริโภคเกินความจำเป็น การใช้กระบวนการและเทคโนโลยีในการผลิต การดำเนินวิถีชีวิตที่ใช้ทรัพยากรสิ้นเปลืองและก่อให้เกิดมลพิษ ตลอดจนการบริหารจัดการมลพิษของท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ จึงทำให้ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นนั้นมีปริมาณมากเกินขีดความสามารถในการจัดการแก้ไข ดังนั้นจึงมีการรณรงค์ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนด้วย

ตนเอง ซึ่งเป็นการแก้ไข ปัญหาจากแหล่งกำเนิด ชุมชนต่างๆ จึงได้ร่วมกันจัดการขยะมูลฝอยโดยการ ใช้รูปแบบ การจัดตั้งธนาคารขยะขึ้นในชุมชน

โครงการธนาคารขยะเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการขยะมูลฝอยและส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยมีวัตถุประสงค์ในการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนและประชาชนในชุมชนในการจัดการและการ



ศูนย์เรียนรู้ธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านคำนางรวย ต.คำน้ำแซบ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

รักษาสีแกวล้อมชุมชนและนำผลพลอยได้จากการจัดตั้งธนาคารขยะเป็นกองทุนสนับสนุนโครงการกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เพื่อเป็นแรงผลักดันและส่งเสริมการจัดการปัญหาอื่นๆ นอกจากการจัดทำโครงการธนาคารขยะจะสามารถลดปริมาณขยะในชุมชนและสังคมในอนาคตแล้ว ยังเป็นการคัดแยกขยะเพื่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยในเรื่องการจัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย รวมถึงสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย(นันทกาน พเจริญกุล,2547:4;บัณฑิต เอื้อวัฒนากุล และไพฤทธิ สุขเกิด,2544:35)ได้กล่าวถึงการจัดการธนาคารขยะ คือ ให้สมาชิกนำขยะมาส่งที่ธนาคารซึ่งจะคิดมูลค่าของขยะเป็นจำนวนเงิน และบันทึกลงในสมุดบัญชีของสมาชิกแต่ละคน ในกรณีที่สมาชิกต้องการถอนเงินก็สามารถทำได้เหมือนกับธนาคารทั่วไป คาดหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ทราบความเป็นมา แนวทางการดำเนินงานของธนาคารขยะรีไซเคิล ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ ข้อค้นพบจากการศึกษายังสามารถใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการธนาคารขยะรีไซเคิลสำหรับกลุ่มอื่นที่สนใจ และเป็นประโยชน์สำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นต่อไป

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) ธนาคารขยะรีไซเคิล เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมขยะมูลฝอยในชุมชน จากนั้นจำหน่ายให้กับร้านรับซื้อ กิจกรรมธนาคารขยะมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนแก้ไขปัญหาของขยะชุมชน เช่น กรมควบคุมมลพิษ (2551) ศราพร ดันจรัส (2550) สุชาดา และยงเกียรติตระกูล(2545) (2) การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์และธนาคารขยะ การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยโดยการแยกประเภทขยะมูลฝอยเช่น กระดาษ กระป๋อง ขวด หนังสือพิมพ์ออกจากกัน ทำให้การเก็บขนและกำจัดขยะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังแยกประเภทเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกและบางประเภทนำไปจำหน่ายได้ยังเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและยังได้ประโยชน์สูงสุดอีกด้วย วิโรจน์ ดันดิธรรม (2543)พิชิตสกุลพราหมณ์ (2545) (3) การจัดการขยะมูลฝอยและกระบวนการจัดการ ระบบการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการขยะมูลฝอยมีกิจกรรมหลายอย่างคือ การทิ้งมูลฝอย การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การรวบรวมขนขยะ

มูลฝอย การขนถ่ายและการขนส่ง การนำส่วนของมูลฝอยที่ยังใช้ได้อยู่นำมาใช้ใหม่ การกำจัดขั้นสุดท้าย วรรณภา จิตธนานนท์ (2545)บุญส่ง ปิ่นพานิชและคณะ(2537) และเทวัญ พัฒนพงศ์ศักดิ์ (2540) (4) การมีส่วนร่วมของชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุนติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามที่ได้ร่วมตัดสินใจ วีระ ไชยธรรม(2543)สุจินต์ ดาววีระกุล(2527) เป็นต้น (5) แรงจูงใจ แรงผลักดัน แรงกระตุ้น ที่เกิดจากความต้องการที่กระทำทุกวิถีทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จ ทอสและคาร์ โรลล์(1982) (6) งานวิจัยของ พรธิดา เวียงสงค์ (2548)ได้ศึกษาผลการดำเนินงานธนาคารขยะของเยาวชนบ้านหนองกลาง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี และงานของ ศรัณย์พร หงสาธา (2551)ได้ศึกษาการดำเนินโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล เทศบาลตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความเป็นมา แนวทางการดำเนินงานของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย และศึกษาการบริหารจัดการและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี รวม 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 10

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ประกอบด้วย 1.ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลค่าน้ำแซบ 2.คณะกรรมการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย รวม 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับธนาคารขยะรีไซเคิลและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก นายกเทศมนตรีตำบลค่าน้ำแซบ ผู้จัดการธนาคารฯ การสนทนากลุ่ม คณะทำงานธนาคารขยะฯ รวมจำนวน 11 คน โดยการสอบถามข้อมูลพื้นที่ ประวัติความเป็นมา มูลเหตุจูงใจในการก่อตั้งธนาคารฯรูปแบบการบริหารงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค แนวทางการแก้ไข การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วน



ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เริ่มจัดตั้งธนาคารขยะฯ และผู้นำชุมชนในบ้านค่านางราย จังหวัดอุบลราชธานี

ร่วม

การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็นหลักโดย นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์สังเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลสภาพปัจจุบันประวัติความเป็นมาแนวทางการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางราย การบริหารจัดการและปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางราย มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการตั้งแต่ ตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2556

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและข้อมูล การสืบค้นข้อมูลจากคู่มือการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางราย ระเบียบข้อบังคับของธนาคารขยะฯ แบบประเมินประกวดชุมชนปลอดขยะของธนาคารขยะฯ แผนสามปีของเทศบาลตำบลค่าน้ำแซบ เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านค่านางราย ข้อมูลจำนวนประชากร สภาพสังคม เศรษฐกิจ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ โปสเตอร์ที่ติดไว้ในศูนย์เรียนรู้ธนาคารขยะฯ ข้อมูลพื้นฐานของบ้านค่านางราย

2. การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย ก) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมโดยการศึกษาสภาพแวดล้อม การสังเกตการณ์ การประชุมคณะกรรมการธนาคารฯ การประชุมสมาชิก การสรุปผลการดำเนินงานในวันที่ธนาคารเปิดทำการ กิจกรรมต่างๆ โดย

การเก็บจากภาพถ่าย มีการเก็บข้อมูล 3 ส่วนคือชมหรือการสังเกต ส่อ หรือการสัมภาษณ์ โส หรือการพูดคุยปรึกษาหารือ ข) การสัมภาษณ์เชิงลึก นายกเทศมนตรีตำบลค่าน้ำแซบ และคณะกรรมการธนาคารขยะฯ ค) การสนทนากลุ่มกับผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางราย

3. การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การ

จดบันทึกและการเก็บรวบรวมจากภาพถ่าย มาตรวจสอบความถูกต้อง และสรุปสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตและเนื้อหางานวิจัย นำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

1. ความเป็นมาของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางราย

จุดเริ่มต้นของการก่อตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรายเริ่มมาจากแนวคิดของนายพคุณ ฉลาดเยี่ยม ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 นายสิริรัฐ ธิมา ตำแหน่งเลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลค่าน้ำแซบ นายเฉลิมพล ทัดเทียม ตำแหน่งประธานสภาเทศบาลตำบลค่าน้ำแซบ เป็นผู้ที่คิดริเริ่มจัดตั้งศูนย์การจัดการขยะเหลือศูนย์ในรูปแบบธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรายโดยได้รับการสนับสนุนจากท่านนายกสุเมธ ตรีสุธรัตน์ นายกเทศมนตรีตำบลค่าน้ำแซบ ให้ความร่วมมือในการเป็นหัวเรื่อใหญ่ให้การสนับสนุนการก่อตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรายครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ณ บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 3 บ้านค่านางราย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนและเป็นต้นแบบในการเรียนรู้การจัดการขยะเหลือศูนย์แบบครบวงจรในรูปแบบธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางราย โดยการสร้างจิตสำนึกให้รู้จักการลดและคัดแยกขยะ ปรับ

เปลี่ยนวิธีคิดจากวิถีเดิมๆว่าขยะคือสิ่งที่น่ารังเกียจเป็นขยะคือทรัพยากรใหม่ที่มีค่า เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบปลอดขยะ

2. แนวทางการดำเนินงานการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไร

2.1 ความเป็นมา ธนาคารฯ เปิดทำการครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2554 รับฝากซื้อขายขยะรีไซเคิลจริงในวันที่ 20 กรกฎาคม 2554 โดยไม่ได้ใช้เงินทุน เงินที่ได้มาจากการนำฝากของสมาชิกที่นำขยะมาฝากในวันแรกของการเปิดทำการ มีจำนวน 24 ราย หนึ่งครัวเรือนเท่ากับ 1 สมาชิกเท่านั้น(ตามระเบียบของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไรกำหนดไว้) ในเดือนแรกมีจำนวน 24 ครัวเรือนทั้งหมดเป็นสมาชิกในชุมชนบ้านค่านางรวไร หมู่ที่ 3 สมาชิกธนาคารขยะวันแรกส่วนใหญ่มาจากคณะกรรมการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไร ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 141 ครัวเรือน ประกอบด้วยชุมชนบ้านค่านางรวไรหมู่ที่ 3 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 10 เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่ม มีรายได้ในแต่ละครั้ง ขึ้นกับสมาชิกนำขยะมา

ฝากที่ธนาคารแต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งพันบาทในแต่ละเดือน ผลกำไรทั้งหมดในบัญชีของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไรเป็นเงินในบัญชีจำนวน แปดหมื่นบาท และคิดเป็นจำนวนเงินตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบันคิดเป็นเงินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท ปัจจุบันธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไรรับสมัครสมาชิกทุกพื้นที่ตำบลค่าน้ำแซบเข้ามาเป็นสมาชิกโดยมีข้อจำกัดคือต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไรเท่านั้น

2.2 แนวทางในการดำเนินงานการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไร

(ก) **แนวทางในการดำเนินงาน** ประกอบด้วย 1) การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลฯให้กับประชาชนในบ้านค่านางรวไรได้รับทราบ กำหนดแผนงาน ระเบียบข้อบังคับธนาคารขยะ 2) จัดเตรียมสถานที่ดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการในธนาคารขยะรีไซเคิลฯ รับสมัครสมาชิกธนาคารขยะรีไซเคิลฯ 3) จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้พร้อมเอกสารประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเปิดธนาคาร

ตารางที่ 1 สภาพการณ์ ก่อนการจัดตั้งธนาคารขยะฯ และหลังการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวไร

ปัญหาก่อนการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลฯ	หลังการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลฯ
1. เศษพลาสติก กระดาษ ไม้ ที่ใช้แล้วทิ้งเกลื่อนกล่นริมถนน	1. ปลุกจิตสำนึกให้ตระหนักปัญหาการทิ้งขยะ ปัญหาอุบัติเหตุบนถนนเนื่องจากเศษขยะ
2. เศษแก้ว โลหะ ขวดพลาสติก ถู กิ่งอย่างไม่เห็นคุณค่า กระจัดกระจายเกล็ดำถึงขยะขาดความเป็นระเบียบ	2. รู้จักการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้อีก เก็บรวบรวมไว้ขายให้กับธนาคารขยะฯ
3. มีการเผาขยะริมถนนหน้าบ้าน ทำให้เป็นบ่อเกิดแห่งอับคิภัย	3. กำหนดระเบียบข้อบังคับให้กับชุมชนทำตาม
4. มีการนำขยะออกทิ้งหน้าบ้านและที่สาธารณะ	4. ให้ความรู้โดยการอบรมสัมมนา ทำเอกสารแผ่นพับแจกสร้างแรงจูงใจให้ช่วยกันรักษาความสะอาดชุมชนตนเอง
5. ขยะล้นถัง	5. ปัญหาขยะล้นถังหมดไป เนื่องจากมีการคัดแยกขยะจากครัวเรือน ก่อนนำมาทิ้ง ทำให้ปัญหาขยะลดปริมาณลง
6. ขยะปนเปื้อนสารเคมี อินทรีย์สารส่งกลิ่นเหม็น	6. ปัญหาขยะปนเปื้อนลดลง เพราะมีการคัดแยกนำขยะสารเคมี ขยะอินทรีย์ ที่ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น ออกมาก่อนที่จะนำมาทิ้ง
7. ทักษะภาพในชุมชนขาดความสวยงาม	7. ทักษะภาพในชุมชนสวยงามและปราศจากภาพขยะล้นถังในชุมชน
8. ชุมชนขาดการปฏิสัมพันธ์และการพูดคุยถึงปัญหาขยะในชุมชน	8. ประชาชนในชุมชนหันมาสนใจและต่างช่วยกันดูแลและเอาใจใส่ปัญหาขยะในชุมชนมากขึ้น



ชาวบ้านคัดแยกขยะที่ใช้ในครัวเรือนก่อนนำมาฝากธนาคารขยะรีไซเคิล

ขยะรีไซเคิลฯ ประเมินผลการดำเนินงานของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย

(ข) ผลการดำเนินงาน ผลจากการดำเนินงานของธนาคารขยะรีไซเคิล ทำให้ชุมชนบ้านค่านางรวายเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ 1) ชุมชนมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดปริมาณขยะ เป็นเป็นชุมชนที่สะอาด น่าอยู่ น่ามอง 2) ส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ในการคัดแยกประเภทขยะ สามารถนำขยะที่มีประโยชน์กลับมาใช้งานใหม่ และสามารถนำขยะที่ไม่ใช้มาขายได้ 3) เมื่อชาวบ้านนำขยะมาขายกับธนาคาร ทำให้มีรายได้เพิ่มและมีวินัยการออม 3) เป็นการตัดปัญหาขยะล้นมารื้อคันขยะและปัญหาการลักขโมยทรัพย์สินในชุมชน

8. รูปแบบการบริหารงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย

การบริหารงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย

ได้แนวทางการบริหารงานมาจากนายศิริชัย เจริญศรี ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการร้านรับซื้อของเก่าซึ่งดำเนินกิจการรับซื้อของเก่ามานานกว่า 15 ปี คณะทำงานและสมาชิกธนาคารขยะฯ ได้คัดเลือกให้นายศิริชัย เจริญศรี มาเป็นผู้จัดการธนาคารขยะฯ เนื่องจากเป็นคนที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและศรัทธา มีวิสัยทัศน์มีความเสียสละ เข้าใจงานในด้านบริหารจัดการกิจการมานานและมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการจนชำนาญมีผู้คนในหมู่บ้านให้การเชื่อถือและยอมรับของประชาชนในชุมชน คณะกรรมการธนาคารขยะฯ จึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนธนาคารขยะเพื่อไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้คณะทำงานจะประชุมปรึกษาหารือการบริหารงานโดยการสับเปลี่ยนหน้าที่กันปฏิบัติงานทุกเดือนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้ทุกตำแหน่ง เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันในการปฏิบัติงานในธนาคารขยะฯ คณะกรรมการประกอบด้วยฝ่ายดำเนินการ 11 คน มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้างธนาคารฯ ดังนี้

ผู้จัดการ มีหน้าที่ กำกับดูแลงานภายในธนาคารให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผู้ช่วยผู้จัดการ มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยในการกำกับดูแลงานในธนาคาร

เจ้าหน้าที่บัญชี มีหน้าที่ การรับฝาก-ถอนจากสมาชิก ทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ประสานงาน กับร้านรับซื้อ ของเก่าในพื้นที่ คิดเงิน สรุปผลประกอบการรายวันที่เปิดทำการ

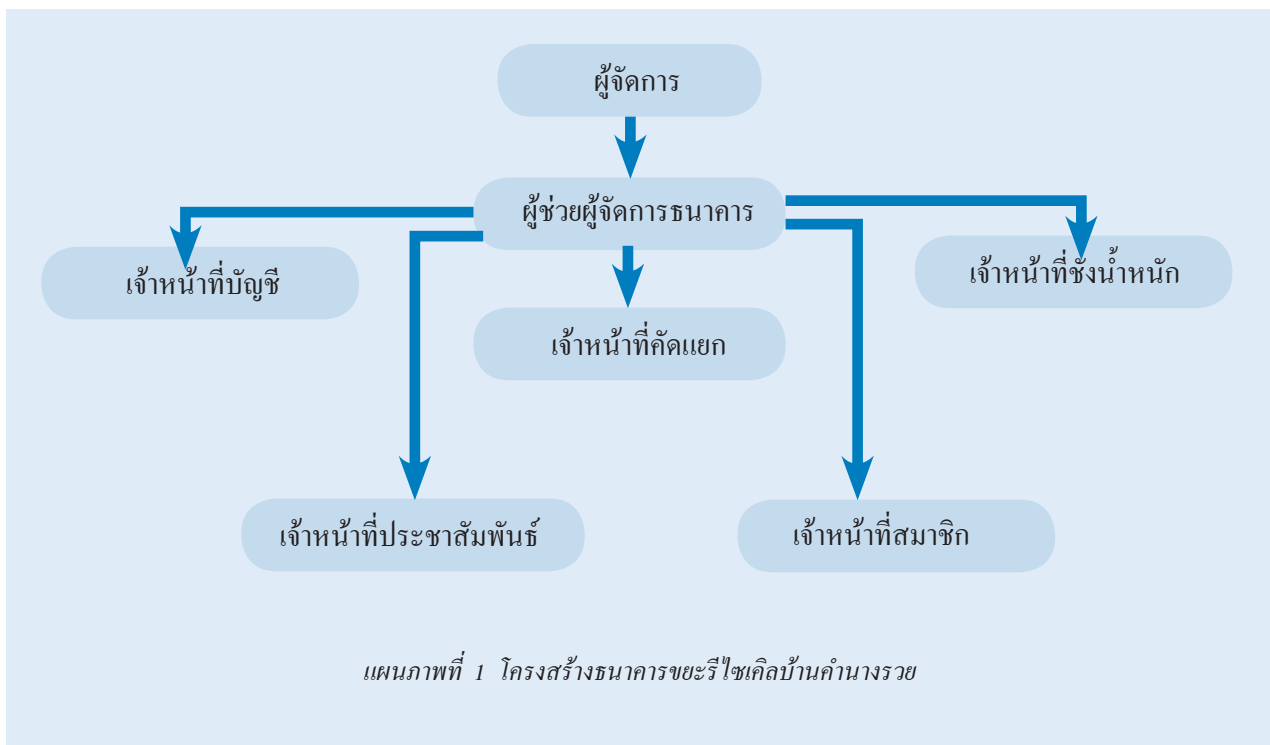
เจ้าหน้าที่คัดแยก มีหน้าที่ การคัดแยกขยะที่สมาชิกนำมาฝาก

เจ้าหน้าที่สมาชิก มีหน้าที่ รับสมัครสมาชิกใหม่ ปรับสมุดบัญชีสมาชิก

เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของธนาคาร

เจ้าหน้าที่ชั่งน้ำหนัก มีหน้าที่ ชั่ง ตรวจนับ ให้กับสมาชิกที่นำขยะมาฝากขายในแต่ละวัน

4. การบริหารจัดการและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย



การบริหารจัดการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวย มีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการคล้ายกับธนาคารทั่วไป ข้อแตกต่างคือคณะกรรมการฯ ล้วนมีจิตอาสาที่จะพัฒนาหมู่บ้านตนเอง ให้สมาชิกแต่ละครัวเรือนมีรายได้เสริมและสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับชุมชน จึงไม่ได้รับค่าตอบแทนในการทำงานมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตามโครงสร้างการบริหารงานของธนาคารขยะฯ โดยการคัดสรรคณะทำงานจากสมาชิกธนาคารขยะฯ มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนตามความสามารถที่เหมาะสม

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวย มีดังนี้

1.ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่บ้านค่านางรวยมีการร่วมกิจกรรมของธนาคารฯ ทุกขั้นตอน เริ่มจากการเข้ามาศึกษาดูงาน ร่วมฝึกอบรมการจัดการขยะในชุมชน ทุกคนมีโอกาสตัดสินใจร่วมกัน ชุมชนบ้านค่านางรวยเป็นหมู่บ้านที่มีความสามัคคีมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลค่าน้ำแซบ บ้านค่านางรวยยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านดีเด่นด้านการพัฒนาหมู่บ้านและด้านความสะอาด นอกจากนี้ยังเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการเรียนรู้ด้านการจัดการขยะครบวงจร มีศูนย์เรียนรู้ธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวย ได้รับรางวัลการประกวด

หมู่บ้านสะอาดและรางวัลการประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและรางวัลชุมชนปลอดขยะสองปีซ้อนอีกด้วย

2.ปัจจัยด้านผู้นำและคณะกรรมการ ผู้นำและคณะกรรมการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะประสบการณ์ มีความเสียสละและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานหน้าที่ เช่น นายนพคุณ ฉลาดแย้ม นายเฉลิมพล ทัดเทียม นายสิริรัฐ ธิมา ริเริ่มจัดตั้งธนาคารขยะครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 ที่มีแนวคิดว่าคุณในชุมชนควรมีกิจกรรมร่วมกันทำเพื่อความสวยงามของหมู่บ้าน คัดปัญหาขยะมารื้อขยะ และส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักเก็บออมเงินทางออมและที่สำคัญที่สุด คือต้องการให้คนในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะและนำขยะมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ นายศิริชัย เจริญศรี เจ้าของร้านรับซื้อของเก่าซึ่งเปิดมาไม่น้อยกว่า 15 ปี เป็นผู้มีความรู้ในด้านการบริหารกิจการธนาคารขยะฯ ได้แบ่งปันความรู้ในด้านการบริหารกิจการธนาคารขยะฯ จึงสามารถจูงใจให้คนในชุมชนชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหมู่บ้านและธนาคารขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ เปิดโอกาสให้ให้สมาชิกและคณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ การวางแผน ร่วมปฏิบัติ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ในการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น การให้ความรู้ความเข้าใจใน

จังหวัด เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ สำนักงาน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานเกษตรอำเภอ
วารินชำราบและ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนเพี้ยเก็ก
ได้ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย ถังคัดแยก
ขยะ ตะกร้าพลาสติก ถังน้ำหมัก ถากน้ำตาล คราช และ
เป็นวิทยากรในการฝึกอบรม สามารถสรุปการบริหาร
จัดการของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านคำนางรายตามแผนภาพ

5.ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านคำ
นางรายสมาชิกธนาคารมีสวัสดิการให้ เมื่อเป็นสมาชิกและ
ปฏิบัติตามระเบียบของทางธนาคารเมื่อสมาชิกเสียชีวิตจัด
สวัสดิการให้สมาชิกครอบครัวละ 2,000 บาท

การนำไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของ
ขยะมากขึ้น ชุมชนเกิดอาชีพใหม่คือ อาชีพขายขยะ
ธนาคารขยะคือชุมทรัพย์แห่งใหม่ในชุมชน เกิดแหล่ง
เรียนรู้ธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านคำนางราย เพื่อให้ชุมชน
หรือหน่วยงานที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน
2. เทศบาลตำบลเมืองศรีไคจะได้นำมาผลวิจัยที่ได้
ไปใช้ในชุมชน
3. ผู้วิจัยจะนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จาก
การวิจัยไปจัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
ให้ชุมชนเห็นคุณค่าของธนาคารขยะรีไซเคิลฯ ให้หน่วยงาน
อื่นนำไปเป็นแบบอย่าง
4. มีการนำผลการศึกษารั้งนี้ไปเป็นต้นแบบให้กับ
ชุมชนอื่น คือ ชุมชนบ้านเพี้ยเก็ก ชุมชนบ้านท่าซ้องเหล็ก
ชุมชนบ้านช่างหม้อ ชุมชนบ้านคำนางราย หมู่10

อภิปรายผล

**(1) ความเป็นมาแนวทางการดำเนินงานของธนาคาร
ขยะรีไซเคิลบ้านคำนางราย ตำบลคำน้ำแซบ อำเภอ
วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**

ขยะมูลฝอยในชุมชนบ้านคำนางรายมีปริมาณมาก
ขยะในชุมชนล้นถัง สกปรกและไม่มีความเป็นระเบียบ
เรียบร้อย ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนจึงหาทางแก้
ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนกันเอง โดยการจัดตั้งธนาคาร
ขยะรีไซเคิลบ้านคำนางรายขึ้น เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชน สร้างชุมชนให้น่าอยู่ น่ามอง ต้องการลดปริมาณ
ขยะและเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนและที่สำคัญที่สุด

ต้องการให้คนในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะและนำขยะมา
ใช้ประโยชน์ เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
การบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยมีขั้นตอนในการดำเนิน
งานของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านคำนางรายดังนี้

1.1.ประชาชนจะทำการคัดแยกขยะมาจากครัวเรือน
ของตนเองโดยแยกประเภทมาเป็นถุงๆ คือ ขวด กระดาษ
พลาสติก ถ้วย โลหะ เป็นต้น

1.2.ขนขยะมาขายให้กับธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านคำ
นางรายในเวลาที่กำหนด

1.3.คณะกรรมการของธนาคารขยะจะนำไปชั่งน้ำหนัก
และบันทึกยอดลงสมุดบัญชี โดยใส่รายละเอียดเป็นจำนวน
ของและราคา แล้วนำไปให้เจ้าหน้าที่บัญชี ลงบัญชี หรือ
จะรับเงินเป็นเงินสดกลับบ้านก็ได้ทั้งนี้ต้องเป็นไปตาม
ระเบียบที่ธนาคารกำหนดไว้

1.4.คณะกรรมการจะช่วยกันคัดประเภทขยะแล้วรวม
กันเป็นกองใหญ่ๆ เพื่อแยกให้ดูง่ายในการที่ร้านรับซื้อจะ
มารับซื้อและในการคิดเงิน

1.5.ร้านรับซื้อคิดเงินให้มอบเงินให้คณะกรรมการ
เป็นการแล้วเสร็จและคณะกรรมการจะนำเงินมาลงบัญชี
แจกแจงรายละเอียดในแต่ละครั้งที่เปิดธนาคาร ลงบงเสร็จ
วันต่อมานำเงินฝากธนาคารต่อไปซึ่งสอดคล้องกับกรูณา
กัตดินกลุ่ม (2546) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษากระบวนการ
ดำเนินการธนาคารขยะของชุมชนร่วมกันสร้าง เขตบางกะปิ
กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารขยะชุมชน
ร่วมกันสร้างได้เปิดดำเนินการรับซื้อขยะรีไซเคิล โดยจะ
ดำเนินการในทุกๆ อาทิตย์ตั้งแต่เวลา 13.00 น เป็นต้นไป
มูลเหตุจูงใจในการจัดตั้งธนาคารขยะชุมชนร่วมกันสร้าง
เพราะต้องการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง โดยชุมชน และเครือ
ข่าย เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน ทำให้ชุมชนมี
กิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม
การดำเนินงานของธนาคารขยะของชุมชนร่วมกันสร้างและ
สอดคล้องกับ พรธิดา เวียงสงค์ (2548) ได้ศึกษาเรื่องการ
ศึกษาผลการดำเนินงานธนาคารขยะของเยาวชนบ้านหนอง
กลาง ตำบลหนองสมบูรณ์ อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี
พบว่า สภาพการดำเนินงานธนาคารของเยาวชนบ้านหนอง
กลางด้านการรับฝากขยะมีการคัดแยกขยะและลงบันทึกไม่
ถูกต้องขอตรวจตรวจสอบข้อมูลการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่ว
ถึงดังนั้นคณะกรรมการสมาชิกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงร่วม
กันแสวงหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานธนาคารขยะของ



ส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะและนำขยะมาใช้ประโยชน์

เยาวชนบ้านหนองกลางโดยใช้ยุทธศาสตร์การเสริมทักษะการดำเนินงานธนาคารขยะในการพัฒนารวม 4 วิธีการสำคัญ คือ 1) การประชุม 2) การประชาสัมพันธ์ 3) การศึกษาดูงาน และ 4) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลการพัฒนา คือ คณะกรรมการและสมาชิกคนสามารถกำหนดการประชุมร่วมกัน เดือนละ 1 ครั้ง มีแผนงานโครงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสถานที่รวบรวมขยะเพื่อขอรับการสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสมบูรณ์

(2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการและปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัด

อุบลราชธานี พบว่า การบริหารจัดการเป็นไปในรูปแบบของคณะกรรมการ คล้ายกับธนาคารทั่วไป มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตามโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วย มีผู้จัดการธนาคารฯ ผู้ช่วยผู้จัดการ เจ้าหน้าที่คัดแยก เจ้าหน้าที่บัญชี เจ้าหน้าที่ซ่งน้ำหนัก เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และมีเจ้าหน้าที่สมาชิก รวม 11 คน และปัจจัยแห่งความสำเร็จของ

ธนาคารขยะฯ ประกอบด้วย (ก) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านค่านางรวาย (ข) ปัจจัยด้านผู้นำและคณะกรรมการธนาคารขยะฯ (ค) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (ง) ปัจจัยด้านหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก (จ) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีสวัสดิการให้กับสมาชิก

สรุป ความสำเร็จของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวายเกิดขึ้นได้เพราะประชาชนในชุมชนบ้านค่านางรวายให้ความสำคัญในการร่วมด้วยช่วยกันแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนตนเองและมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนด้วยมือของประชาชนเองจนเป็นที่ยอมรับจากชุมชนอื่นและองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. 2551. คู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการขยะมูลฝอยครบวงจร. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรุณา กลัดเนินกลุ่ม. 2546. การดำเนินการของธนาคารขยะชุมชนร่วมกันสร้าง. ปรินญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงค์ เลาลองกรณ์. 2547. การพัฒนาการดำเนินงานโครงการธนาคารขยะและวัสดุเหลือใช้ในโรงเรียนบ้านสำนักตะกร้อกิ่งอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคามมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันทกา นพเจริญกุล. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในโครงการธนาคารขยะ : ศึกษากรณีชุมชนเครือข่ายธนาคารขยะ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บัณฑิต เอื้อวัฒนกุลและไพฤทธิ์ สุขเกิด. 2544. การมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาศูนย์วัสดุรีไซเคิลและธนาคารขยะ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.
- พริดา เวียงสงค์. 2548. การพัฒนาการดำเนินงานธนาคารขยะของเยาวชนบ้านหนองกลาง ตำบลหนองสมบูรณ์ อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ลพบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วิโรจน์ ตันติธรรม. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะ ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศราพร ตันจริง. 2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนเกี่ยวกับธนาคารขยะรีไซเคิล โรงเรียนอนุบาลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ วท.ม.มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บทปริทัศน์

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของธนาคารขยะรีไซเคิล
บ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

โครงการวิจัยเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งทำให้งานวิจัย มีความเคลื่อนไหว และสวยงาม โดยมุ่งศึกษาสภาพการณ์ และแนวทางการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตลอดจนการบริหารจัดการและปัจจัย ความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

การดำเนินงานวิจัยอยู่ในช่วง เดือนตุลาคมถึง ธันวาคม พ.ศ. 2556 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้นำท้องถิ่น และ คณะกรรมการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย จำนวน 12 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

จากการอ่านรายงานผลการวิจัยเรื่องนี้ มีข้อสังเกต ดังนี้ (1) วัตถุประสงค์การวิจัยมี 2 ข้อ แต่มีผลการวิจัย 4 ข้อ และมีความคาบเกี่ยวกัน ไปมาไม่ขาดจากกันชัดเจน โดยที่วัตถุประสงค์ข้อ 1 มุ่งศึกษาสภาพการณ์และแนวทางการดำเนินงาน แต่ได้คำตอบในผลการวิจัยเป็น 3 ประเด็น คือ ความเป็นมาของธนาคารขยะ แนวทางการดำเนินงานการจัดตั้งธนาคารขยะ และรูปแบบการบริหารงานธนาคารขยะ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มากเกินกว่า วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 ที่ตั้งไว้ และยังไม่คาบเกี่ยวตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ซ้ำอีก ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาการบริหาร

จัดการและปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารขยะ เป็นการนำเนื้อหา 2 เรื่องที่แตกต่างกัน ไปรวมอยู่ในข้อเดียวกัน ซึ่งควรจะแยกการศึกษาการบริหารจัดการธนาคารขยะเป็นอีกข้อหนึ่ง และ แยกการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารขยะไปไว้อีกข้อหนึ่ง เพื่อจะได้ตอบคำถามการวิจัย ได้อย่างชัดเจน ผลการวิจัยจะได้ตรงกับวัตถุประสงค์ การวิจัย และควรเน้นการศึกษาเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จให้เป็นวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้ (2) ประเด็นหลักที่น่าสนใจในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะทำให้งานวิจัยเรื่องนี้ยกระดับขึ้นไปเป็นการสร้าง ทฤษฎีพื้นฐาน หรือทฤษฎีติดดิน (Grounded Theory) การศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานธนาคารขยะ ที่พบว่ามี 5 ตัวแปร / ปัจจัย ได้แก่ (ก) การมีส่วนร่วมของประชาชน (ข) ผู้นำและคณะกรรมการมีจิตอาสา (ค) มีระบบการบริหารจัดการที่ดี (ง) มีหน่วยงานภาคีเครือข่ายและ (จ) มีแรงจูงใจให้กับสมาชิก ซึ่งข้อค้นพบทั้ง 5 ตัวแปรนี้เป็น สิ่งสำคัญเริ่มต้นที่จะทำให้นักวิจัยคนอื่นๆ นำไปต่อยอดสร้างเครื่องมือวัด และนำไปใช้ในงานวิจัยเชิงปริมาณได้ต่อไป เป็นการสร้างความเจริญงอกงามทางวิชาการ

แต่อย่างไรก็ตาม ความน่าเชื่อถือของการสรุปข้อค้นพบปัจจัยแห่งความสำเร็จทั้ง 5 ตัวแปรเป็น สิ่งสำคัญมาก ผู้วิจัยต้องใช้วิธีวิทยาการวิจัย (Methodology) ที่น่าเชื่อถือค่อนข้างมากกว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ได้มาทั้ง 5 ตัวแปรนั้น ได้มาอย่างไร จากข้อมูลอะไร วิเคราะห์อย่างไร ระยะเวลา ที่ศึกษา 3 เดือนนั้นเพียงพอหรือไม่ หากผู้วิจัยให้

รายละเอียดมากยิ่งขึ้นจะทำให้คุณค่าของงานวิจัยเรื่องนี้มากขึ้น จุดเด่นของการวิจัยเรื่องนี้คือการดำเนินการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น นำสิ่งที่ดีงามของชุมชนเปิดเผยสู่สังคม และสามารถเป็นตัวอย่างให้เกิดการวิจัยในลักษณะที่เน้นเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเฉพาะพื้นที่ได้

การขยายผล/วิจัยต่อยอด

โดยรวมแล้วงานวิจัยนี้มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์มากต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถนำมาเป็นตัวอย่างให้แก่ชุมชนอื่น ๆ สามารถขยายผลไปสู่ท้องถิ่นอื่น ๆ ที่พบปัญหาหายนะอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติต่อไป